

En familie med frøavl

Af Thomas Jørgensen
Afdelingsleder
DLF-TRIFOLIUM A/S

For Karin og Jørn Clausen, der ejer Gadebygård, betyder landbruget alt. Deres to sønner Jacob, der netop er flyttet hjemmefra for at uddanne sig til maskiningeniør og Frederik, der går i 10. klasse på Asmildkloster Landbrugsskole, ønsker også at arbejde med landbrug efter endt uddannelse.

"Men vi har ikke lagt noget pres på drengene med hensyn til valg af uddannelse og erhverv," pointerer forældrene. "Det er vigtigt, at det er deres eget valg. Men det har nok altid ligget i kortene, at det skulle være noget med landbrug. Med undtagelse af interessen for fodbold har de nemlig altid brugt mange timer i maskinhus og værksted og har hjulpet til i marken."

En fælles opgave

Karin og Jørn er begge dybt engagerede i gårdens drift. Derfor er det Karin, der kører mejetærsker, ligesom det er hende, der pløjer her op til såningen af vinter-sæd. Det er også Karin, der er ansvarlig for kontorarbejdet på gården. Hun laver regnskab, finansiering, indkøb og salg. Så det er også hende, der følger med i markedsforhold mv.

Karin er uddannet agronom og arbejdede i en årrække i De Danske Landboforeninger på Axelborg. Dengang H.O.A. Kjeldsen var formand.

Karin og Jørn Clausen har ejet Gadebygård i mere end 25 år

Der er blevet dyrket hvidkløver på Gadebygård på Bornholm i årtier med godt resultat. Kodeordene er viden, rettidig omhu, klima og god jord

"Jeg har altid gerne villet være landmand, men det faldt ikke i god jord i mit barndomshjem. Derfor blev det til en uddannelse som agronom," fortæller Karin, der efter mødet med Jørn dog fik mulighed for at realisere drømmen om at drive landbrug. "Jeg har aldrig følt behov for at finde et job her på Bornholm, fordi det er gården, der har min interesse. Livet er inddelt i kapitler. Ansættelsen på Axelborg, som jeg slet ikke ville undvære, var et. Gården og familien et andet."

Frøavl og slagtesvin

Jørn startede som forpagter på Gadebygård i 1979 og fik mulighed for at købe den i 1982. På det tidspunkt havde den været forpagtet ud i 26 år og var noget forsømt. Jørns fødehjem – Langensgård - blev købt i 1991. Siden har de to løbende købt jord til, så arealet nu er på 195 ha. De 175 ha er i avl, når det sidste tilkøb kommer til i 2010.

Udover planteavl består bedriften også af en slagtesvinsproduktion, som er en ren SPF besætning. Her opfedes årligt 5000 grise.

Strategien er derfor at producere korn til grisene i tilstrækkelig mængde, så man er selvforsynende og så dyrke frø på resten af arealet. Tidligere dyrkede Karin og Jørn bl.a. engrapgræs. Men foråret på Bornholm er oftest meget tørt og frem for alt noget koldere end det optimale for engrapgræs, og udbyttet var gerne under middel.

Derfor ønskede DLF-TRIFOLIUM ikke længere at dyrke engrapgræs på Bornholm, og avlen blev indstillet. I dag dyrker man i stedet rødsvingel og hvidkløver på Gadebygård.

Begge dele lykkes særdeles godt, selvom udlægget af rødsvingel måtte opgives i foråret pga. for dårligt såbed i den forårspløjede jord.

"Vores jord er meget leret, og den kan ofte være vanskelig at håndtere, selvom såningen er foregået med rotorharve," siger Jørn. Han pointerer, at jorden er meget dyrknings sikker, når afgrøden først er blevet etableret.

På Gadebygård lægger man altid hvidkløver ud i vårbyg, og til rødsvingel vælges

både vår- og vinterkorn. Det er vigtigt, at marken er jævn, så det stiller krav til en god pløjning.

Sliske til frøsåkassen på den nye såmaskine

Sådan sår man

Jørn sår aldrig mere end 1 kg udsæd i hvidkløver. Det sker med separat såmaskine efter, at dæksæden er sået med rotorsættet. Han sår med 24 cm rækkeafstand, hvorefter marken tromles til.

Jørn har aldrig brudt sig om frøsåkasser, der blot drysser frøet ud på jorden. Men i ønsket om at rationalisere har man her i sommer købt en VM Direct seeder såmaskine. Den er af typen Väderstad, hvor der er frøsåkasse i.

Afgrødefordeling for høst 2010

Hvidkløver, Rivendel	14 ha
Vinterraps, Ladoga	10 ha
Vinterhvede	73 ha
Vinterbyg	16 ha
Vårbyg	32 ha

"Det ser jeg da lidt frem til at prøve, da såmaskinen placerer frøet med skiveskær. Det er ikke optimalt, at frøet sås ud i samme række som kornet," siger Jørn. "Vi skal derfor finde ud af, om vi i fremtiden skal så korn med dobbelt rækkeafstand og frøet mellem rækkerne."

Det var skiveskærerne, der var årsag til, at man skiftede såsystem på Gadebygård.

"Jeg har mange gange oplevet ikke at kunne få kernerne i jorden med de alm.

såskær der, hvor jorden er mest leret. Med skiveskærene forventer jeg altid at kunne komme i jorden. Samtidig ser jeg det som en stor fordel at kunne placere gødning og så korn og frø i en arbejds gang. Vårbyg skal have adgang til gødning straks efter fremspiring, og det får den, når den ligger lige under kernen,” siger Jørn.

Bier og bekæmpelse

Men den lerede jord gør også avlen af hvidkløver profitabel. Når udlægget er blevet etableret, vokser det kun moderat i vækståret. Det giver en optimal plantemasse for bestøvning og efterfølgende modning og høst.

Området er karakteriseret af småkove og biotoper, der er gode til humle- og andre fritlevende bier. Både som levested, men også som spisekammer, hvor der er blomstrende planter udenfor det tidspunkt, hvor kløveren blomstrer.

”Men vi har også aftale med en biavl om at sætte stader med honningbier ud. Det er en mangeårig aftale med den samme biavl,” fortæller Jørn. ”Tidligere havde Bornholms Biavlforening deres klublokaler i vores medhjælperbolig, men foreningen har færre og færre medlemmer og har derfor ikke længere behov for et decideret klubhus.”

Bierne er et vigtigt parameter. Derfor er Jørn og hans kolleger også meget opmærksomme på at optræde forsvarligt i forbindelse med den uundgåelige skadedyrsbekæmpelse i hvidkløveren.

Nogle biavlere kræver, at der er færdigbehandlet, inden bierne sættes ud. Men i de fleste tilfælde er det okay at køre, selvom bierne er sat ud i marken. Det skal dog ske om natten, hvor der ikke er bier at finde i blomsterne. Derudover sprøjtes der altid to gange mod snudebiller og kløvergnaver.

Skårlægning

Jørn råder over alle nødvendige maskiner til sin hvidkløver avl, og med undtagelse af gyllekørsel løses alle opgaver i marken med egne maskiner.

Normalt skårlægger han hvidkløveren, ligesom han, hvis det er nødvendigt, skårløfter inden tærskning:

”Jeg holder meget øje med vejrudsigterne op til skårlægning. Først og fremmest tæller jeg dage fra de bedste bestøvningsdage. Er der så stabilt vejr, når tiden er gået, klipper jeg. Ellers venter jeg på bedre vejr. Jeg holder også øje med månen. Jeg mener, at fuldmåne øger sandsynligheden for højtryk og stabilt, godt vejr.”

I 2005 lød vejrudsigten på bygevejr hver eneste dag i den periode, hvor der skulle skårlægges. Da der pludselig var udsigt til to-tre dages godt vejr, besluttede man at nedvisne med Reglone og derpå høste direkte dagen efter.

Afgrøden var godt moden, og da det indtil da havde været en tør sommer, var der begrænset med grønt materiale i marken.

”Det havde vi ikke prøvet før og var derfor meget spændte,” husker Karin og Jørn. ”Men det gik over al forventning med den direkte høst. Vandindholdet var højt, men vi lagde frøet i et tyndt lag på tørre-riet og kølede det ned og tørrede det.”

Det år høstede Gadebygård 1174 kg renavare pr. ha.. Siden er høstmetoden benyttet yderligere et par gange.

”Det er dog ikke hvert år, at det er den rette løsning at høste på denne måde,”

Hvidkløverudlægget inspicerer

siger Jørn. ”De rette forhold skal være til stede i form af en godt moden afgrøde uden for megen grøn masse.”

I år var hvidkløveren kraftig pga. tilstrækkeligt nedbør i løbet af sommeren. Derfor blev den visnet ned dagen inden skårlægning og tærsket efter fire dage på skår med flot solskin.

Frøfirmaet og avleren

Jørn lægger altid frøet ud på gulvet efter høst – også selvom det er tørt. Simpelthen for at få varmen ud af varen. Kløverfrø lagrer sig tæt og afgiver varmen meget langsomt.

– fortsættes næste side

Der pløjes til vintersæd

Høstudbytter i hvidkløver

Høstår	Udbytte, kg/ha	Landsgns. kg/ha	Sort
2005	1174	644	NANOUK
2006	958	629	NANOUK
2006	821	542	MILO
2007	515	260	NANOUK
2008	1013	493	RIVENDEL
2009	764	632	RIVENDEL

Høstudbytter i rødsvingel

Høstår	Udbytte, kg/ha	Landsgns., kg/ha	Sort
2005	1668	1363	ECHO
2006	1243	1028	DIEGO
2007	930	1015	DIEGO

”Det må være rimeligt, at frøfirmaerne kan kræve af sine avlere, at man kan nedtørre og nedkøle frøet,” siger Jørn. ”Det samme gælder levering af frøet. Her må man kunne levere, når firmaet har behov for det til rensning. Det er uhenigtsmæssigt at levere frø, der først skal renses senere på året.”

Alle avlere af hvidkløver på Bornholm har tilbud om at deltage i en ERFA gruppe, der mødes et par gange i sæsonen og snakker om gøremål i marken og udveksler erfaringer. Her er Jørn også aktiv og er meget interesseret i at lære nyt. Han er heller ikke bange for at give råd til yngre avlere.

”Jeg benytter mig også altid af den rådgivning, som er forbundet med kontraktavl til DLF-TRIFOLIUM. Ligesom jeg synes, at FrøavlsINFO kommer med god timing og præcise anvisninger.”

Sorte skyer over branchen

Jørn er bekymret og føler ikke, at der lyttes til landbruget. Han henviser bl.a. til Grøn Vækst og de lovpligtige efterafgrøder. Jørn vil gerne have så meget vintersæd som muligt, og vårbyggen anvendes primært til at lægge frø ud i. Men han mener, det er vigtigt at kunne stubharve de arealer, hvor der skal udlægges frø året efter, og

der kolliderer efterafgrøderne med efterårsbehandlingerne.

”Vi har da stadig rådighed over sprøjtemidler – inklusiv mulighederne for off-label godkendelser. Men jeg frygter, at mulighederne reduceres, fordi frø er en nicheproduktion. Og fordi fødevareministeren ikke kæmpede nok for, at vi kom i samme zone som f.eks. Tyskland,” siger Jørn.

Danmark endte i EUs nordlige zone sammen med Sverige og Finland. Jørn håber, at DLF-TRIFOLIUM via bl.a. brancheudvalget vil være med til at anskueliggøre betydningen af dette:

”Vi har gode venner i England, som også er aktive indenfor landbrug. De engelske myndigheder har i samarbejde med National Farmers Union udarbejdet et katalog over forskellige miljøtiltag, hvor guleroden er tilskud som erstatning. Det kunne Danmark godt lære noget af,” siger Jørn.

Trods sorte skyer over erhvervet tror Karin og Jørn på en fremtid for landbruget på Gadebygård. Også for næste generation.

”Vi håber naturligvis, at der er frøavl på Bornholm i fremtiden. Klimaet er ideelt for frøavlen, og interessen blandt landmændene på Bornholm er der jo.”

Gårdens vigtigste maskiner

To Valtra, 190 og 140 hk traktorer

En Volvo 700 traktor

En mejetærsker Claas Lexion 410

En 5-furet Øverum Xelcior plov

En 3m VM Direct såmaskine

En 15m Hardi liftsprøjte

En rendegraver

Den nye VM såmaskine

Gadebygård med efterafgrøde af gul sennep